

Investigating the effects of information and communication technology on improving behaviors aimed at protecting the environment in rural areas (Case Study: Meshginshar County)

Vakil Heidari Sarban¹

1. Corresponding author, Department of Geograph and Urban and Rural Planning, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Email: vheidari6490@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 30 June 2025;

Accepted: 01 September 2025;

Received in revised form: 23 August 2025;

Available online: 07 December 2025

Keywords: information and communication technology, social behavior, environmental responsibility, sustainable rural development.

ABSTRACT

Objective: This paper aims to investigate the effects of information and communication technology on improving behaviors aimed at protecting the environment in rural areas, case study: Meshginshar County.

Method: This study is descriptive - analytical in terms of research methods, practical in terms of nature and is a library and field kind of research in terms of the type of data collection. The tool used in measuring the questionnaire was made by the researcher. The statistical population of this study includes all villages with rural ICT offices in Meshginshahr County. In addition, for determining sample size the population of settled in the rural areas of Meshginshar county was used Cochran formula. Finally, the sample size of rural population 377 was determined. Sample size was determined based on the Cochran's formula and the required data were collected through questionnaires. Content validity of the questionnaire was confirmed by professors and experts and its reliability was determined based on Cronbach's alpha (0.78-0.89).

Results: Finally, the research results showed that, except for the variables of extreme individualism, the fading of the iron principle of personal interests, sense of territorial belonging, and attention to indigenous knowledge, there is a significant relationship between all research variables and the utilization of ICT services.

Conclusion: The results indicate that the use of Information and Communication Technology (ICT) services has a significant relationship with most of the research variables.

1. Introduction

today, the rapid increase in the population of villages and the needs of villagers for productive and income-generating resources have created major problems for natural areas, which has been the main factor in the destruction and excessive exploitation of natural resources and agricultural lands. Research has shown that educating villagers through modern information and communication tools plays a significant role in environmental protection and conservation. By informing and educating villagers and subsequently changing their behavior through modern information and

communication technology tools in the field of how to manage and optimally exploit natural resources and agricultural lands, it is possible to maintain or improve the capacity and improve the quality of ecosystems, as well as ecological sustainability and environmental development in rural development. In view of what has been said, the need for such research is strongly felt because, in principle, in third world countries, especially in our country, the economic dimension of development is given more attention than other dimensions, meaning that both the government and citizens pay attention to this issue. Because the

Cite this article Heidari Sarban, V. (2025). Investigating the effects of information and communication technology on improving behaviors aimed at protecting the environment in rural areas (case study: Meshginshar County). *Journal of Geographical Studies of Mountainous Areas*, 6 (23), 71-92. <http://doi.org/10.22034/gsma.2025.2064502.1098>

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights.

Publisher: Lorestan University.

DOI: <http://doi.org/10.22034/gsma.2025.2064502.1098>

government, in order to satisfy the citizens in the short term, is doing its best to achieve a certain level of economic growth, and even if this economic growth comes at the cost of destroying the environment, and the citizens have no sense of responsibility for the destruction and destruction of the environment, because a certain number of citizens only think about survival and living, and environmental destruction is not even their top priority, and the upper deciles of society put aside the tower of life and think about living in ivory, that is, they think about their luxuries and pleasures, and it does not matter to them that the environment is destroyed. Therefore, in practice, environmental problems are severely marginalized and no theoretical or practical action is taken about them. That is, most research and projects are directed towards the paths that the citizens and the government seek, namely eliminating poverty and increasing income and increasing gross domestic product without considering the field of life. After these statements, it seems that the environment should be the first priority of the government officials, while it is their last priority. For this reason, less research work is done on this issue, and therefore this study attempts to fill this gap to a large extent. Since this study uses modern information and communication technology tools to improve behaviors aimed at protecting the environment in Meshginshahr County, it will naturally be more effective.

2. Methodology

The aim of the present study is to investigate the effects of information and communication technology on improving behaviors aimed at preserving the environment in rural areas in Meshginshahr County. This research is developmental in terms of its purpose, and descriptive and survey in terms of its nature, as well as analytical. The statistical population of this study includes all villages with rural ICT offices in Meshginshahr County. To estimate the sample size, the Cochran sampling method with a confidence level of 95 percent and a probability of error of 5 percent was used. In this study, the data collection method to answer the research questions was in two forms: documentary (secondary data) and survey (primary data), and the tools used in the survey method were questionnaires and interviews. The face validity of the questionnaire was confirmed by a panel of experts. A pilot study was conducted in a similar area of the statistical population with 30 questionnaires, and with the data obtained and using the special formula of Cronbach's alpha in SPSS software, the reliability of the different parts

of the research questionnaire was obtained from 0.78 to 0.89. Finally, the results of the study showed that except for the variables of extreme lack of individualism, the fading of the iron principle of personal interests, the sense of territorial belonging, and attention to local knowledge, there is a significant relationship between all research variables and the use of ICT services. Finally, practical suggestions are provided according to the results of the study.

3. Results

The results of research showed that there was a statistically significant positive relationship between all variables of research (Responsibility, environmental awareness, simplicity, continuous influence of culture on common forms of behavior, networking ability, sense of environmental belonging, self-actualization, narrow gap between nature and humans, having social commitment, high enthusiasm for learning about the environment, lack of consumerism, eco-friendly lifestyle, strengthening spirituality and ethics, substituting satisfaction for success, lack of intensification of consumerism, having a thrifty spirit, changing the structure of citizens' personalities, educational flexibility, higher ecological values than social values, deep belief in intra-generational and intra-national justice, and interest in learning new rules and regulations related to environmental protection) except authoritarian personality, lack of collectivism, lack of social belonging and social creativity variables and using of ICT services.

4. Discussion

Regarding the meaningful relationship between information and communication technology and dependent variables, including ethics and environmental responsibility, improving environmental attitudes, intellectual progress, having a social commitment, simplicity, eagerness to learn, self-actualization, and lack of consumerism, it is argued that these technologies strengthen the foundations of spirituality in rural areas, and environmental responsibility helps to preserve and protect the environment. New technologies change the attitude of villagers towards themselves, nature, and existence, and keep them steadfast in protecting the environment. Similarly, simplicity causes people to be less drawn to consumerism and waste natural resources, and social commitment causes villagers to look not only at themselves but also at others and to know that the environment does not belong to them and

that future generations should also benefit from natural gifts.

5. Conclusion

Finally, from the study of the link between information and communication technology and the improvement of environmentally friendly behaviors, it was concluded that, in order to protect the environment, the empowerment of villagers should be considered, mass media should be used to promote the environmental responsibility of villagers, that the values and attitudes of villagers should be organized in a way that is based on environmental protection because environmental problems are rooted in the beliefs and values of society, and that the authorities should use the tools at their disposal to provide public education at all age levels, specialized environmental education, encourage active factors in environmental protection, expand environmental research, use mass media such as television, radio, and the press to inform rural people, revive the environmental beliefs and customs of the past, and finally create new customs related to environmental protection in accordance with social and cultural conditions, and prioritize the level of inequality from a cultural, economic, and social perspective, and give priority to the formation of a middle class.

Author Contributions

In the preparation and writing of this article, all author has contributed equally and jointly. All stages of the research, from study design and data collection to analysis of results and final writing of the article, are the result of collaboration and collective agreement of all authors.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgments.

This research is an extract from a research project with this title that was conducted at the University of Mohaghegh Ardabili.

Ethical Considerations

All authors affirm that this research was conducted in accordance with ethical standards, with no data fabrication, falsification, or plagiarism.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The author declare no conflict of interest

دانشگاه لرستان

مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی

<http://www.gsma.lu.ac.ir>

شاپای الکترونیکی: ۲۳۲۵-۲۷۱۷

بررسی اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر)

وکیل حیدری ساربان^۱

۱. نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. رایانامه: vheidari6490@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

دریافت مقاله:

۱۴۰۴/۰۴/۰۹

تاریخ تجدیدنظر:

۱۴۰۴/۰۶/۰۱

پذیرش نهایی:

۱۴۰۴/۰۶/۱۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۰۹/۱۶

واژگان کلیدی: فن آوری اطلاعات و ارتباطات، رفتار اجتماعی، مسئولیت پذیری زیست محیطی، توسعه پایدار روستایی روستایی، شهرستان مشکین شهر.

هدف: ناهنجاری‌های زیست محیطی همانند سرطان در اجزای سیاره ما در حال ریشه دواندن هستند. هر روز مراکز پژوهشی جهان از دگرگونی‌ها و تغییراتی خبر می‌دهند که ایجاد شده‌اند یا در شرف تکوین‌اند لذا تغییر رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست از رهگذر بسط و توسعه فن آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی به میزان بسیار زیادی می‌تواند جلوی ناهنجاری‌های محیط زیست را بگیرد از این رو هدف پژوهش حاضر بررسی اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مناطق روستایی در شهرستان مشکین شهر می‌باشد.

روش: این تحقیق از لحاظ هدف، توسعه‌ای، و از لحاظ ماهیت، توصیفی و پیمایشی و نیز از نوع تحلیلی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمام روستاهای دارای دفاتر ICT روستایی شهرستان مشکین شهر است. برای برآورد حجم نمونه از روش نمونه‌گیری کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد و احتمال خطای ۵ درصد استفاده شده است در این تحقیق روش گردآوری داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سئوالات تحقیق، به دو صورت اسنادی (داده‌های ثانویه) و پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است. روایی صوری پرسش‌نامه توسط پانل متخصصان مورد تایید قرار گرفت. مطالعه راهنما در منطقه مشابه جامعه آماری با تعداد ۳۰ پرسش‌نامه صورت گرفت و با داده‌های کسب شده و استفاده از فرمول ویژه کرونباخ آلفا در نرم افزار SPSS، پایایی بخش‌های مختلف پرسش‌نامه تحقیق ۰/۷۸ الی ۰/۸۹ بدست آمد.

نتایج: در نهایت نتایج تحقیق نشان داد که به جز متغیرهای عدم فردگرایی افراطی، کم رنگ شدن اصل آهین منافع شخصی، احساس تعلق سرزمینی و توجه به دانش بومی بین تمامی متغیرهای تحقیق و بهره‌گیری از خدمات ICT رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که استفاده از خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) با اغلب متغیرهای تحقیق رابطه معناداری دارد.

۱. مقدمه

معاصر تبدیل شده است و بدون تردید، بحران‌های زیست محیطی معلول کژاندیشی یا جهالت انسان در جهان است و می‌توان بسیاری

امروزه تخریب محیط زیست به دلیل پیامدهای ناگواری که برای بشر به همراه داشته است، به یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های دنیای

استناد: حیدری ساربان، وکیل (۱۴۰۴). بررسی اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مناطق

روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر). *مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی*، ۶ (۲۳)، ۹۲-۷۱. <http://doi.org/10.22034/gsma.2025.2064502.1098>

DOI: <http://doi.org/10.22034/gsma.2025.2064502.1098>

که سازگار با طبیعت است، رفتاری که طرفدار محیط زیست است و نیز رفتاری که دوستدار محیط زیست است (Hollifield, & Donnermey, 2018: 40).

Kawasumi (2010)، بر این باور است که با انفجار جمعیت، رشد سرطانی شهرنشینی بی‌برنامه، و ته‌نشست‌های فاضلاب‌ها و زباله‌ها، که اکنون به صورت لایه‌های زمین‌شناختی درآمده‌اند، یقیناً هیچ موجودی غیر از انسان تاکنون نتوانسته است به این سرعت خانه خود را آلوده کند و این انسانی است که به جای فتیله باورهای کاذب فتیله باورهای صادق را به پایین کشیده است، باورهای موجه را به نفع باورهای ناموجه به کناری زده است، فتیله باورهای مستدل را به نفع باورهای نامستدل پایین کشیده است. پس از این همه گفته چنین بر می‌آید که، باورهای موجه و صادق و مستدل نقش به غایت مهمی در صیانت از محیط زیست بازی می‌کند. مطابق مطالعات نگارنده، شناخت و آگاهی و در یک کلمه فرهنگ فردی چگونگی قدردانی از منابع طبیعی توسط جامعه را توضیح می‌دهد. بر این اساس نقش بسزایی در توسعه جامعه بازی می‌کند به این دلیل که، فرهنگ جامعه را و می‌دارد که منابع طبیعی را پاس دارند و از آن به نحو احسن صیانت و پاسداری کنند و نیز به مدد پیشرفت فکری و فرهنگی، شهروندان این مهم را در می‌یابند که در صورت نابودی محیط‌زیست سرنوشت تلخ و ناگواری در انتظار آنان خواهد بود. البته اوسپینا (۲۰۱۹)، پا فراتر از این‌ها می‌گذارد و در این راستا چنین تصریح می‌کند که اگر بشریت قرار است آینده‌ای باسعادت و زندگی خوب و خوش و به تعبیری زندگی ارزشمند داشته باشد و نیز بشریت از منظر بهزیستی و رفاه اجتماعی هیچ‌گونه مشکلی نداشته باشد باید از این‌ها نیز پا فراتر بگذارد (Ospina, 2019-150-155).

و نیز، مطالعات صورت گرفته در زمینه رفتارهای زیست‌محیطی، موید این واقعیت است که اکثر پژوهش‌های مرتبط، دسته‌بندی ۴ گانه Stem (2000) از این رفتارها را شامل کنش‌گرایی محیط‌زیستی (مانند درگیری فعال در سازمان‌های فعال و شرکت در تظاهرات)، رفتارهای غیرفعال در حوزه عمومی (مانند حمایت یا پذیرش سیاست‌های عمومی، شهروندی زیست‌محیطی و ...) محیط‌زیست‌گرایی حوزه خصوصی (مانند خرید، کاربرد و دفع محصولات شخصی و خانگی که اثرات محیط‌زیستی دارند) و دیگر رفتارهای مهم محیط‌زیستی را پذیرفته‌اند. در این مطالعات رفتارهای زیست‌محیطی تحت تأثیر عوامل متفاوتی است که از

از تهدیدات زیست‌محیطی، تخریب منابع و آلوده‌سازی محیط را پیامد رفتارهای انسان دانست.

و اگر بحران زیست‌محیطی با این دست فرمان جلو برود حیات بشر را به شدت تهدید خواهد کرد و در ضمن سپهر اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جامعه را نیز با بحران جدید مواجه خواهد ساخت پس انسان امروزی جهت مبارزه با این وضعیت به شدت اسفناک، باید رفتار خود را نسبت به محیط زیست عوض کند، یعنی رفتار متناسب با محیط زیست داشته باشد و رفتارهای زیست‌محیطی، مجموعه‌ای از کنش‌های افراد جامعه نسبت به محیط زیست است که طیف وسیعی از احساسات و تمایلات و آمادگی‌های خاص برای رفتار نسبت به محیط زیست را شامل می‌شود (Arbuckle & Konisky, 2018: 1224).

و نیز، مجموعه‌ای از کنش‌های نسنجیده افراد جامعه نسبت به محیط زیست به مشکلات بس عدیده‌ای دامن می‌زند در این خصوص، به اعتقاد بار، استفاده بی‌رویه از انرژی در منازل، استفاده از تولیدات یک بار مصرف، استفاده از وسایل نقلیه شخصی، دفع مواد زائد به روش غیر بهداشتی، جمع‌آوری و تفکیک نکردن زباله برای بازیافت و بسیاری از رفتارهای مخرب زیست‌محیطی دیگر همگی نتیجه رفتارهای زیست‌محیطی انسان‌اند. همان‌طوری که به نوعی گفته شد مطالعات صورت گرفته گویای این واقعیت است که بین رفتار انسان و تخریب محیط زیست رابطه وجود دارد (Barr, 2007: 442) و در این خصوص هورن و گیفورد، بر این باورند که تا تغییر و تحولات ساجکتیو و انفسی و درونی در انسان‌ها رخ ندهد انتظار این‌که، تغییر و تحولات آجکتیو و بیرونی و آفاقی رخ دهد آب در هاون کوبیدن است یعنی، تغییر در درون انسان‌ها است که به تغییر در بیرون انسان منجر می‌شود و تغییر رفتار تابعی از اصلاح تفکر و اندیشه انسان‌ها است (Horn, & Gifford, 2021: 18). بات و یانگ، بر این باور هستند که بدون تغییر در ناحیه باورها و احساسات و عواطف و هیجانات و خواسته‌ها امکان تغییر رفتار انسان وجود ندارد و عدم تغییر رفتار انسان، به مشکلات زیست‌محیطی بس زیادی دامن خواهد زد به آن میزان که، تا به امروزه حتی به ذهن و ضمیر انسان خطور هم نکرده است (Bott & Young, 2015: 50). هولیفیلد و دونورمی، بر این عقیده هستند که محیط زیست نمی‌تواند روی آرامش به خود ببیند مگر این‌که تغییراتی در ساحت بیرونی بشر اعم از گفتا و کردار و در یک کلمه، رفتار بشر رخ دهد رفتاری

دیدگاه نظریه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است (Kawasumi, 2010: 168).

سوی از موارد فوق باید گفت که، امروزه رویکردهای مختلفی در زمینه حفظ محیط زیست پا به عرصه گذاشته‌اند؛ رویکردهایی نظیر حفاظت‌گرایی، صیانت‌گرایی، بوم‌شناسی اجتماعی، حقوق حیوانات، اخلاق زمین، اکوفیمینسم، نیک‌داری و توسعه پایدار از جمله مواردی‌اند که جامعه جهانی برای مقابله با این بحران عظیم زیست محیطی در پیش گرفته است (Ospina, 2019-150-155).

و نیز، نظریات متعددی از جمله نظریه سازگاری، الگوی رفتار محیط‌زیستی مسئولانه، نظریات تاثیر هنجاری شخصی بر نوع‌دوستی، الگوی نوع‌دوستی، همدردی و رفتار اجتماعی، الگوی چندگانه، الگوی جامعه‌شناختی رفتار محیط زیستی و الگوی یکپارچه نگرش و انتخاب رفتار افراد جامعه مخاطره‌آمیزه Beck (1995)، نظریه کنش معقولانه Fishbein & Eisen (1975)، نگرش جدید زیست‌محیطی Dunlap & Cotten (1978)، ارزش‌های فرامادی Inglehart (2009)، و نظریه ارزش، باور و هنجار Estern (2013) از جمله نظریه‌های مرتبط با رفتار زیست محیطی و پیوند آن با فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات است (Heiari Sarban, 2021:398).

مطالعات تجربی و میدانی چندی در خصوص فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و پیوند آن با رفتارهای زیست محیطی صورت گرفته است که در این بین، (Barr, 2007) در مطالعات خود دریافتند که فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات تأثیر مستقیم و مجذور آن تأثیر منفی و معنادار بر انتشار دی‌اکسید کربن دارد. نتیجه حاکی از وجود رابطه‌ای به شکل U وارونه بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و انتشار دی‌اکسید کربن بود.

نتایج مطالعات Sadat et al (2014) با عنوان «تأثیر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه پایدار محیط زیست» حکایت از آن دارد که، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات توانسته شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی و محیطی را به میزان قابل توجهی بهبود بخشد. استرایکا، در یافته‌های خود به این مهم پی برد که در نواحی روستایی دارای فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به میزان قابل توجهی از مصرف کاغذ اجتناب می‌گردد، به مشکلات زیست‌محیطی حساسیت ویژه‌ای مبدول داشته می‌شود، در نهایت روستاییان سعی خود را به کار می‌گیرند تا کشاورزی هوشمند را جایگزین الگوی قبلی کشاورزی کنند (Stratigea, 2018: 230).

نتایج مطالعات Vedcoukis (2016) گویای این واقعیت است که فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات تبادل نظری فرهنگی را در بین روستاییان ارتقای می‌بخشد، زندگی روستاییان را ساختمند می‌کند، آداب و رسوم و سنن ضد محیط زیست به آداب و رسوم و سنن دوستدار محیط زیست به نفع حفاظت زیست محیطی تغییر جهت می‌دهد، به شیوع و انتشار آن نوع نظام ارزشی مساعدت می‌کند که کمتر به محیط زیست آسیب وارد می‌کند، به شکل‌گیری فرهنگی یاری می‌رساند که در آن فرهنگ محیط زیست پاس داشته می‌شود و تبعات تخریب محیط زیست رخ عیان می‌کند.

الکساندرا، در مطالعات میدانی خود با عنوان «جنبه‌های اجتماعی و زیرساختی پخش و اشاعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی» دریافت که بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و تسهیل تسهیم دانش، ریشه‌کنی بی‌سوادی و کم‌سوادی، تقویت خوداتکایی، تغییر در ناحیه کردار و باورها و ارزش‌ها و هیجانات، مثبت‌اندیشی و احساس اثرگذاری در نیل به توسعه محیطی رابطه وجود دارد (Alexandera, 2021: 15).

در مطالعات Benga & Zobena (2010)، در مطالعات میدانی خود با عنوان «انسجام اجتماعی و اثرات فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات بر آن» به این نتیجه رسیدند که فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به روستاییان مساعدت می‌کند که در قبال تخریب محیط‌زیست پاسخ‌گو باشند و اگر خود بانی و باعث تخریب محیط زیست باشند، قدرت اجماع داشته باشند، در تشکل‌های مردمی در راستای صیانت محیط زیست عضو باشند، توان و قدرت شبکه‌سازی داشته باشند، ارتباطات انسانی به غایت بالایی را تجربه کنند، نهایت سعی خود را به کار گیرند تا وفاق و همدلی را در جامعه تقویت کنند تا به مجرد سرباز

کردن مشکلات زیست محیطی وارد گود شوند (Taponeswa & Nyika, 2020: 71-79)

Berman & Wilson (2010)، در پژوهشی با عنوان «تغییر افراد در تغییر جهان محیط زیست» به این نکته پی بردند که فن آوری اطلاعات و ارتباطات می تواند مناسبات اجتماعی را به نفع تقویت محیط زیست عوض کند، مهارت های اجتماعی را جهت کنترل نابسامانی های زیست محیطی بالا برد، به نوآوری اجتماعی یاری رساند، مشارکت اجتماعی شهروندان روستایی را در مدیریت محیط زیست به کار گیرد، مدنیت شهروندان روستایی را تقویت کند، به توانمندسازی روستاییان ختم شود، به تقویت سرمایه اجتماعی در راستای حفظ و صیانت زیست محیطی مدد رساند، احساس تعلق زیست محیطی را افزایش دهد، پیوند شهروندان روستایی را با دولت تحکیم بخشد نتایج مطالعات مراد حاصل و مزینی، با عنوان «ارزیابی اثر فن آوری اطلاعات و ارتباطات بر محیط زیست» حکایت از آن دارد که همزمان با افزایش شدت آلودگی ناشی از فعالیت های اقتصادی، فن آوری اطلاعات و ارتباطات توانسته در کشورهای توسعه یافته روند فزاینده انباشت آلودگی را تعدیل نماید و از این مجرا کیفیت محیط زیست بهبود یابد. اما این موضوع در کشورهای در حال توسعه چندان محسوس نمی باشد (Bott & Young, 2015)

مطلوب است به طور خلاصه تفاوت و تمایزات و تشابهات این تحقیق با تحقیقات انجام شده قبلی مرور شود تفاوت این پژوهش با سایر پژوهش ها در این امر نهفته است که در پژوهش های پیشین، چه در سطح ملی و چه در سطح بین المللی به مناسبات بین عناصر فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و حتی روان شناختی در تقویت رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست پرداخته شده است این در حالی است که کمتر به اثرات جهانی شدن و فن آوری اطلاعات و ارتباطات در تقویت رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مبادرت شده است لذا در این تحقیق کوشش شده است تا به این خلا پرداخته شود.

ناگفته پیداست که، امروزه افزایش سریع جمعیت روستاها و نیازهای روستاییان به منابع تولیدی و درآمدزا مشکلات بزرگی را برای عرصه های طبیعی ایجاد کرده که عامل اصلی تخریب و بهره برداری بی رویه از منابع طبیعی و زمین های زراعی بوده است. تحقیقات نشان داده که آموزش روستاییان از طریق ابزارهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی نقش به سزایی در حفظ و صیانت زیست

محیطی دارند. با اطلاع رسانی و آموزش روستاییان و متعاقب آن تغییر رفتار روستاییان از طریق ابزارهای نوین فن آوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه چگونگی مدیریت و بهره برداری بهینه از عرصه های منابع طبیعی و زمین های زراعی، می توان به حفظ یا بهبود ظرفیت و اصلاح کیفیت اکوسیستم ها و نیز پایداری اکولوژیکی و توسعه محیطی در توسعه روستایی دست یافت. با عنایت به آن چه گفته شد ضرورت چنین تحقیق و پژوهشی به شدت احساس می شود چون اصولا در کشورهای جهان سوم به ویژه در کشور ما بعد اقتصادی توسعه بیش تر از سایر ابعاد مورد توجه قرار می گیرد یعنی هم دولت به این مهم اهتمام می ورزد و هم شهروندان. چون دولت به خاطر جلب رضایت شهروندان در کوتاه مدت تمام سعی خود را به کار می گیرد تا میزان رشد اقتصادی را به میزانی محقق سازد و حتی اگر این رشد اقتصادی به قیمت نابودی محیط زیست هم تمام شود و هم شهروندان هیچ گونه احساس مسئولیتی در مقابل تخریب و نابودی محیط زیست ندارند به این علت که، میزانی از شهروندان فقط به بقا و زدن ماندن فکر می کنند و تخریب محیط زیست در اولویت صدم آن ها هم قرار نمی گیرد و دهک های بالای جامعه، برج زندگی را کنار گذاشته و به عاج زندگی می اندیشند یعنی به تجملات و عیش و نوش خود فکر می کنند و از این که محیط زیست نابود بشود برای آن ها اهمیتی پیدا نمی کند، پس با این اوصاف عملا مشکلات زیست محیطی به شدت به حاشیه رانده می شود و هیچ گونه اقدام نظری و عملی پیرامون آن صورت نمی گیرد. یعنی، بیش ترین پژوهش ها و طرح ها به مسیرهایی کشیده می شود که شهروندان و دولت در طلب آن هستند یعنی رفع فقر و افزایش درآمد و افزایش تولید ناخالص داخلی بدون توجه به عرصه زیست. پس از این گفته ها چنین بر می آید که محیط زیست باید در اولویت اول دولتمردان قرار گیرد در حالی که در اولویت آخر آن ها قرار دارد. به این خاطر، کمتر کار پژوهشی پیرامون این مهم صورت می گیرد و لذا در این تحقیق کوشش می شود که این خلا به میزان زیادی پر شود و چون در این تحقیق با ابزار نوین فن آوری اطلاعات و ارتباطات به بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست در شهرستان مشکین شهر پرداخته شده است بالطبع از کارآمدی بیش تری برخوردار خواهد بود.

همچنان که ذکر آن رفت، امروزه مشکلات و تنگناهای زیست محیطی تمامی کره خاکی را در نوردیده و حیات بشریت را

رفتارهای انسانی در مناطق روستایی است. تنها تغییر در رفتار روستاییان می‌تواند این مشکلات زیست محیطی را تقلیل دهد. ناگفته پیداست که، امروزه افزایش سریع جمعیت روستاها و نیازهای روستاییان به منابع تولیدی و درآمدزا مشکلات بزرگی را برای عرصه‌های طبیعی ایجاد کرده که عامل اصلی تخریب و بهره‌برداری بی‌رویه از منابع طبیعی و زمین‌های زراعی بوده است. تحقیقات نشان داده که آموزش روستاییان از طریق ابزارهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی نقش به‌سزایی در حفظ و صیانت زیست محیطی دارند. با اطلاع‌رسانی و آموزش روستاییان و متعاقب آن تغییر رفتار روستاییان از طریق ابزارهای نوین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در زمینه چگونگی مدیریت و بهره‌برداری بهینه از عرصه‌های منابع طبیعی و زمین‌های زراعی، می‌توان به حفظ یا بهبود ظرفیت و اصلاح کیفیت اکوسیستم‌ها و نیز پایداری اکولوژیکی و توسعه محیطی در توسعه روستایی دست یافت. با عنایت به آن چه گفته شد ضرورت چنین تحقیق و پژوهشی به شدت احساس می‌شود.

پس این مهم را دریافت که، جهت تغییر رفتار زیست محیطی جوامع روستایی فن‌آوری‌های اطلاعات و ارتباطات می‌تواند نقش بی‌بدیلی بازی کند در این خصوص، بسیاری بر این باورند که فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات راه‌حلی موثر و راهگشا برای تقویت حفاظت زیست محیطی تلقی می‌شود تا اثرات نامطلوبی که به خاطر رفتار انسان و یا به تعبیری فعالیت‌های انسان بر محیط زیست تحمیل می‌شود را کاهش دهد و نیز چالش‌های زیست محیطی مانند تغییرات آب‌وهوایی و پایداری و ... را مورد بررسی قرار دهد. در این راستا Kumar (2021) بر این نوضوع اعتقاد دارد، که از طریق افزایش آگاهی‌های زیست محیطی از رهگذر فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی جلوی تخریب محیط زیست گرفته می‌شود. و نیز برنامه‌های کاربردی ابزارهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی به پیش‌بینی و مدیریت ریسک‌ها و خطرات مرتبط مساعدت می‌کند. از منظر دیگر، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات شبکه اینترنتی را شامل می‌شود که بر دانش زیست محیطی شهروندان روستایی تاثیر مثبت دارد یعنی دانش و آگاهی زیست محیطی روستاییان را بالا می‌برد و متعاقب آن احساس مسئولیت‌پذیری شهروندان روستایی در مقابل محیط زیست بالا می‌رود.

پس با عنایت به مبانی نظری و مطالعات تجربی چنین بر می‌آید که، فن‌آوری‌های اطلاعات و ارتباطات به تغییر رفتار شهروندان در

با تهدید جدی مواجه ساخته است و این مشکلات بیشتر از عمل و رفتار انسان نشأت می‌گیرد تا محیط طبیعی. و صد البته اوضاع و احوال کشور ما از منظر زیست محیطی در وضعیت بسیار تلخ و ناگواری قرار دارد یعنی، نه دشمنان خارجی و جدال و منازعات سیاسی داخلی را یارای آن نیست که به اندازه بحران زیست محیطی کشور را با تهدید جدی مواجه سازد به این دلیل که شاخص عملکرد زیست محیطی سال ۲۰۱۴ که از سوی دانشگاه ییل و کمپیا انجام شده و ۲۲ فاکتور محیطی چون منابع آب، آلودگی هوا و تنوع زیستی و تغییرات آب و هوایی را مورد بررسی قرار داده بود، ایران از میان ۱۷۸ کشور مورد مطالعه، در جایگاه ۱۸۳ قرار گرفت و صد البته الان وضعیت به مراتب بدتر از ۲۰۱۴ است. در این بین شهرستان مشگین شهر یکی از شهرهای استان اردبیل واقع در شمال غرب کشور است. وجود مناظر طبیعی زیبا، گونه‌های گیاهی بی نظیر، طبیعت متنوع با کوه‌های مرتفع، رودخانه‌های خروشان و آب‌های گرم معدنی در مناطق روستایی این شهرستان، همگی نشان‌دهنده این منطقه از منظر زیست محیطی است. با این وصف، مناطق روستایی شهرستان مشگین شهر از خطرها و تهدیدهای زیست محیطی جهانی در امان نمانده‌اند. از سوی دیگر چرای بی‌رویه، فرسایش خاک، جنگل‌زدایی، نابودی گونه‌های گیاهی و حیوانی، تغییر کاربری اراضی زراعی، پایین رفتن سطح سفره‌های آب‌های زیرزمینی، رانش زمین و ... سبب شده است طبیعت مناطق روستایی آسیب جدی ببیند. علاوه بر این ریختن زباله در معابر عمومی، رعایت نشدن اصول صحیح فنی کشت توسط روستاییان، دفع ناصحیح پس مانده‌ها، مصرف‌گرایی، توسعه گردشگری، تخریب و آلودگی خاک به دلیل استفاده از سموم و کودهای شیمیایی، آلودگی آب و منابع آبی، مهاجرت بازنشستگان و مالکان خانه‌های دوم به مناطق روستایی و آلودگی ناشی از سوخت‌های زیستی، عوارض زیست محیطی صنایع تبدیلی، ریختن فاضلاب و زباله به رودخانه، حفر نامناسب چاه‌های فاضلاب و وجود نداشتن تدابیر بهداشتی و مکان‌گزینی غلط گورستان و ... اهمیت و ضرورت بررسی کنش و رفتارهای زیست محیطی در شهرستان، ضرورت اقدامات برای کاهش مصائب آن و نیاز به اطلاعاتی برای سیاست‌گذاری‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی برای کاهش مشکلات زیست محیطی روستایی شهرستان مشگین شهر را نشان می‌دهد. همان‌طور که گفته شد بسیاری از تهدیدهای زیست محیطی، تخریب منابع و آلوده کردن محیط پیمادهای

فن آوری اطلاعات و ارتباطات در بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست شهرستان مشکین شهر بررسی گردیده است و از آنجایی که در ایران تاکنون مطالعه خاصی در خصوص نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست صورت نگرفته است به همین خاطر مقاله حاضر در راستای تبیین نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست روستایی در شهرستان مشکین شهر می باشد.

معطوف به حفظ محیط زیست به کمک ۵۵ سؤال بسته مورد سنجش قرار گرفت و برای امتیازدهی آن از طیف پنج قسمتی لیکرت استفاده گردید. در مرحله امتیازدهی، از آن جا که دسته‌ای از سئوال‌ات در جهت منفی مطرح شده‌اند، با استفاده از نرم افزار SPSS، کدگذاری مجدد برای این دسته از سئوال‌ات انجام شد. بنابر این، امتیاز پاسخ‌ها در سئوال‌ات با جهت مثبت به صورت: ۵= کاملاً موافقم، ۴=موافقم، ۳= نظری ندارم، ۲= مخالفم و ۱= کاملاً مخالفم و در مورد سئوال‌ات منفی عکس این حالت می باشد.

در طراحی پرسش نامه ابتدا با استعانت از مبانی نظری تحقیق و با توجه به سئوال‌ات و فرضیه‌های تحقیق یک سری خرده پرسش‌ها یا عبارتی شاخص‌هایی برای سنجش مفاهیم فرضیات در نظر گرفته شد که شاخص‌های رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست عبارت بودند مسئولیت‌پذیری، آگاهی زیست‌محیطی، ساده‌زیستی، نفوذ مستمر فرهنگ به شکل‌های رایج رفتار، توان شبکه‌سازی، احساس تعلق زیست‌محیطی، خودشکوفایی، شکاف کم بین طبیعت و انسان، هویت فردی، داشتن تعهد اجتماعی، عدم خودمحوری، اشتیاق بالای یادگیری پیرامون محیط زیست، عدم مصرف‌گرایی، سبک زندگی دوستدار محیط زیست، بی توجهی به دانش بومی، تقویت معنویت و اخلاقیات، تمایل به درک هستی و طبیعت، عدم فردگرایی افراطی، جایگزینی رضایت به جای موفقیت، عدم تشدید مصرف‌گرایی، داشتن روحیه صرفه‌جویی، تغییر ساختار شخصیت شهروندان، خلاقیت‌های مستمر، تغییر شیوه تفکر، انعطاف‌پذیری آموزشی، بالا بودن ارزش‌های اکولوژیکی از ارزش‌های اجتماعی، کم رنگ شدن اصل آهین منافع شخصی، کنار گذاشته شدن تصور قدر قدرتی انسانی، باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری و، علاقه به یادگیری قواعد و مقررات

جهت مثبت کمک می‌کند و این تغییر رفتار، آسیب‌های زیست‌محیطی را به شدت کاهش می‌دهد به این خاطر، هدف این تحقیق مطالعه و تحلیل اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست روستایی در شهرستان مشکین شهر می باشد از این رو، این تحقیق به دنبال آن است که این سؤال را مورد بررسی و کاوش قرار دهد: که آیا بین توسعه فن آوری اطلاعات و ارتباطات و بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست شهرستان مشکین شهر ارتباط معنادار وجود دارد؟ به همین خاطر ابتدا مبانی نظری رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مورد بحث و بررسی قرار گرفته و سپس نقش

۲. روش تحقیق

هدف این تحقیق بررسی نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مناطق روستایی می باشد. در این تحقیق روش گردآوری داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سئوال‌ات تحقیق، به دو صورت اسنادی (داده‌های ثانویه) و پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمام روستاهای دارای دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات روستایی شهرستان مشکین شهر مشتمل بر ۴۹ روستا است و تعداد ۱۴ روستا از بین ۴۹ روستا به روش نمونه‌گیری تصادفی و ۳۷۷ نفر از ۱۹۱۱۹ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند برای برآورد حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و با سطح اطمینان ۹۵ درصد و احتمال خطای ۵ درصد استفاده شد. از سویی، برای برابری در آزمون و نتیجه، ۳۷۷ نفر از روستاییان ساکن در مناطق روستایی فاقد دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان گروه شاهد شهرستان انتخاب شدند. و انتخاب روستاهای نمونه تحقیق، با در نظر گرفتن تعداد کل روستاها، تعداد جمعیت، دوری و نزدیکی نسبت به شهر، شاخص وضعیت ارتفاع (کوهستانی، جلگه‌ای، جلگه‌ای-کوهستانی)، و قرارگیری روستا در کنار جاده اصلی و یا دور از جاده اصلی، تعداد روستاهای نمونه تحقیق بر اساس نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای همان‌طوری که ذکر آن رفت ۱۴ روستا تعیین گردیدند و داده‌های خام برای اندازه‌گیری شاخص‌ها از طریق مصاحبه، مشاهده، پرسش‌نامه، اسناد و مدارک گردآوری گردید. هم‌چنین از طریق ابزار پرسش‌نامه، رفتارهای

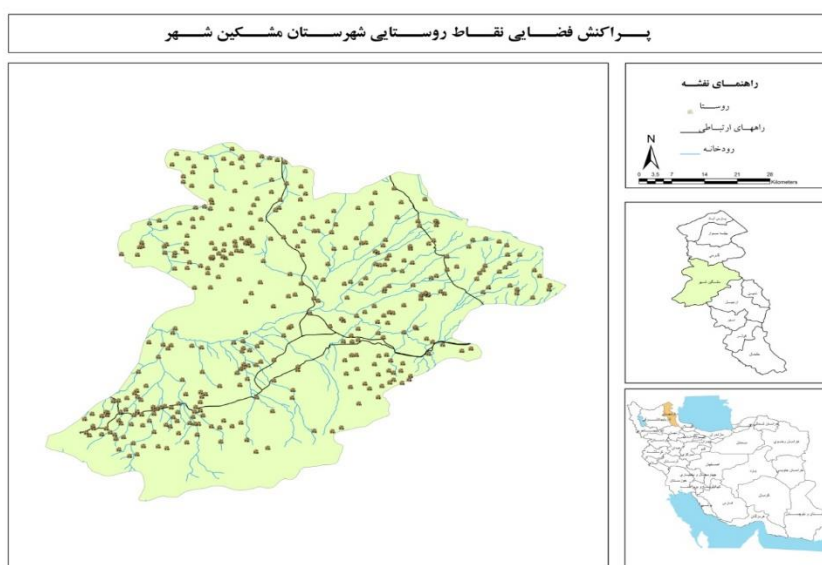
افزار PSS، استفاده شد. معمولا دامنه ضریب آلفای کرونیباخ از صفر (به معنای عدم ارتباط) تا +۱ (به معنای ارتباط کامل) در نوسان است. هر چه مقدار بدست آمده به عدد یک نزدیکتر باشد، قابلیت اعتماد پرسش نامه نیز بیشتر می شود. در این تحقیق مقدار آلفای مذکور ۰/۷۸ الی ۰/۸۹ محاسبه شد که مطلوب تلقی می شود. بدین ترتیب باید گفت در این تحقیق از هر دو مراجع (نتایج ادبیات و تحقیقات مرتبط قبلی و نظرات خبرگان و فن کمی روایی و اعتبار) استفاده شده و مطابق با مفاهیم و ادبیات موضوعی تحقیق و همچنین نظرات خبرگان، پرسش نامه های طراحی شده از اعتبار و روایی قابل قبولی برخوردار هستند. برای تجزیه و تحلیل از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات) و آمار استنباطی شامل آزمون t استفاده شده است و کلیه محاسبات آماری این پژوهش بوسیله نرم افزار SPSS، انجام گرفته است.

جدید مرتبط با حفظ محیط زیست، مشارکت وسیع در تصمیم گیری، مردم محوری، تاکید بر نگاهی کل گرایانه، داشتن روحیه انعطاف پذیری، عنایت به خیر جمعی، باور به تنوع فعالیت ها، اندیشه محوری، توسعه نهادهای محلی. بعد از این فرآیند با پایش مجدد یک سری پرسش های مشابه حذف شدند و بعد از آن اقدام به سنجش روایی و پایایی پرسش نامه شد. گفتنی است برای تعیین روایی پرسش نامه ها، از آزمون مقدماتی پرسش نامه استفاده شد. بدین ترتیب ابتدا پرسش نامه مقدماتی برای یک روستا و ۳۰ نفر از روستاییان به صورت تصادفی تکمیل شد و سئوالات نامفهوم اصلاح و سئوالات بی ربط حذف شد. سپس پرسش نامه نهایی با ویرایش جدید تدوین و مجددا بوسیله پرکردن تعدادی از آنها به صورت تصادفی، ابهامات نهایی نیز از بین رفت. بدین منظور از نقطه نظرات کارشناسان مختلف نیز استفاده شد. افزون بر این برای تعیین پایایی کمی پرسش نامه نیز از ضریب آلفای کرونیباخ و نرم

۱.۲. معرفی محدوده مورد مطالعه

می دهد. فعالیت غالب اقتصادی این شهرستان کشاورزی و دامداری است و البته در سال های اخیر، گردشگری نیز در این شهر به دلیل وجود آب های گرم معدنی و طبیعت سحرانگیز به شدت رونق یافته است. و البته، فرهنگ این شهرستان دستخوش تغییر و تحولاتی از این رهگذر شده است که گاهی، اثرات سو نیز از خود به جای گذاشته است.

شهرستان مشگین شهر یکی از شهرستان های استان اربیل است که در غرب این استان واقع شده و مرکز آن شهرستان مشگین شهر است این شهرستان دارای دو شهر به نام رضی و لاهرود است. هم چنین شهرستان مشگین شهر دارای چهار بخش، ۱۲ دهستان، ۳۲۹ آبادی دارای سکنه و ۷۷ آبادی خالی اس سکنه است که در نهایت در شکل (۱)، محدوده مورد مطالعه را در سطح کشور و توزیع جغرافیایی روستاها را در محدوده شهرستان نشان

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه، منبع: نگارنده ۱۴۰۴.

۳. یافته‌های پژوهش

میزان آگاهی روستاییان از دفاتر فن آوری اطلاعات و

ارتباطات

به منظور آگاهی روستاییان از دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات نظرات روستاییان پیرامون آشنایی آن‌ها با خدمات مختلف دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات، میانگین رتبه‌ای نظر آن‌ها محاسبه و اولویت‌بندی گردید. برای اولویت‌بندی از ضریب تغییرات (CV) استفاده شده است که یک شاخص نسبی است و

امکان مقایسه متغیرهای مختلف را فراهم می‌آورد. همان‌طوری که در جدول (۱) مشاهده می‌شود میزان آشنایی با خدمات پست بانک، میزان استقبال مردم از ایجاد دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات و میزان آگاهی از طرح پیشخوان دولت از مهم‌ترین گویه‌های اولویت‌بندی شده است.

جدول ۱. میزان آگاهی روستاییان از دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات

اولویت	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۹	۰/۵۹	۴/۳۲	میزان آشنایی روستاییان با خدمات مختلف اینترنتی
۳	۰/۶۱	۳/۵۲	میزان آگاهی از طرح پیش‌خوان دولت
۷	۰/۷۲	۴/۰۲	میزان رضایت روستاییان از خدمات ارائه شده
۵	۰/۶۲	۴/۰۴	میزان آگاهی از امکانات و تجهیزات مورد نیاز
۲	۲/۲۲	۶/۱۱	میزان استقبال مردم از ایجاد دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات
۱	۱/۳۲	۵/۱۲	میزان آشنایی با خدمات پست بانک
۴	۰/۶۷	۳/۴۵	میزان آشنایی با خدمات مخابراتی
۶	۰/۸۷	۰/۳۵	میزان آشنایی با دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات
۸	۰/۴۹	۳/۱۱	میزان آشنایی با خدمات پستی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

میزان بهره‌گیری روستاییان از خدمات دفاتر فن آوری

اطلاعات و ارتباطات

به منظور بهره‌گیری روستاییان از خدمات مورد نیاز در دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات نظرات روستاییان پیرامون استفاده آن‌ها از خدمات مورد نیاز در دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات،

میانگین رتبه‌ای نظر آن‌ها محاسبه و اولویت‌بندی گردید همان‌طوری که در جدول (۲) مشاهده می‌شود میزان خدمات مختلف اینترنتی، میزان خدمات پست بانک و خدمات ارائه شده پیرامون بهداشت الکترونیک جزو مهم‌ترین گویه‌های اولویت‌بندی شده است.

جدول ۲. میزان بهره‌گیری روستاییان از خدمات مورد نیاز در دفاتر فن آوری اطلاعات و ارتباطات

اولویت	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۲	۰/۴۵	۴/۶۵	خدمات پست بانک
۵	۰/۷۸	۳/۱۱	خدمات مخابراتی و تلفن
۴	۱/۱۲	۳/۹۹	پرداخت قبوض آب، برق و گاز
۹	۰/۷۴	۲/۱۹	خدمات پستی
۱	۰/۸۱	۴/۲۲	خدمات مختلف اینترنتی
۷	۰/۹۲	۲/۴۹	خدمات ارائه شده در زمینه کسب و کار
۳	۱/۳۷	۳/۵۵	خدمات ارائه شده پیرامون بهداشت الکترونیک
۶	۰/۶۵	۳/۲۳	خدمات ارائه شده پیرامون تجارت الکترونیک
۸	۱/۰۵	۲/۷۸	خدمات ارائه شده در زمینه دولت الکترونیک

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی در جدول (۳) نشان می‌دهد که به جز متغیرهای عدم فردگرایی افراطی، شدن اصل آهنین منافع شخصی، احساس تعلق سرزمینی، شکاف کم بین طبیعت و انسان، کنار گذاشتن تصور قدر قدرتی انسان بقیه متغیرها اعم از اخلاق‌مداری و مسئولیت‌پذیری زیست محیطی و... روستاهای برخوردار بیش‌تر از روستاهای نابر‌خوردار است.

جدول ۳. درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار مولفه‌های رفتارهای زیست‌محیطی روستاهای برخوردار و نابر‌خوردار از خدمات ICT

انحراف معیار	میانگین	درصد پاسخ‌گویان (درصد)					روستا	متغیر
		بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۸/۱۱	۹/۰۸	۳۸/۶۵	۱۶/۵۵	۲۲/۵۴	۱۳/۱۴	۹/۱۲	برخوردار	اخلاق‌مداری
							نابر‌خوردار	
۱۰/۲۱	۸/۰۲	۱۱/۲۲	۱۳/۳۵	۱۹/۴۳	۲۰/۴۲	۳۵/۵۸	برخوردار	مسئولیت‌پذیری زیست محیطی
							نابر‌خوردار	
۹/۵۸	۷/۸۸	۱۸/۲۵	۲۱/۲۵	۲۰/۲۴	۱۵/۱۴	۲۵/۱۲	برخوردار	خودشکوفایی
							نابر‌خوردار	
۶/۳۲	۷/۱۲	۱۱/۱۳	۱۳/۲۵	۲۸/۷۵	۲۴/۶۲	۲۲/۲۵	برخوردار	احساس تعلق سرزمینی روستایی
							نابر‌خوردار	
۲/۱۱	۵/۳۸	۳۳/۲۵	۲۰/۳۲	۱۸/۳۲	۱۳/۰۹	۱۵/۰۲	برخوردار	بهبود نگرش زیست محیطی
							نابر‌خوردار	
۱/۳۲	۵/۲۱	۲۱/۰۹	۷/۰۸	۲۸/۳۵	۲۵/۰۵	۱۸/۴۳	برخوردار	شکاف کم بین طبیعت و انسان
							نابر‌خوردار	
۲/۳۲	۶/۲۱	۲۲/۵۳	۳۱/۰۹	۱۴/۰۱	۱۱/۲۶	۲۱/۰۲	برخوردار	عدم فردگرایی افراطی
							نابر‌خوردار	
۴/۱۲	۶/۰۱	۱۲/۶۵	۱۱/۲۵	۲۹/۸۵	۲۲/۳۲	۲۴/۰۲	برخوردار	یادگیری پیرامون محیط زیست
							نابر‌خوردار	
۶/۳۶	۶/۱۱	۲۵/۹۰	۳۳/۴۹	۲۰/۲۴	۹/۲۵	۱۱/۱۲	برخوردار	ساده‌زیستی
							نابر‌خوردار	
۵/۵۴	۵/۴۲	۲۰/۲۵	۲۰/۱۲	۲۹/۲۷	۱۲/۱۱	۱۸/۲۵	برخوردار	پیشرفت فکری
							نابر‌خوردار	
۴/۲۵	۶/۰۱	۲۷/۴۲	۲۴/۰۱	۱۷/۳۲	۱۶/۱۵	۱۶/۱۱	برخوردار	افزایش آگاهی زیست محیطی
							نابر‌خوردار	
۴/۵۴	۶/۰۲	۱۶/۷۵	۱۴/۲۳	۲۷/۱۵	۱۹/۵۵	۲۲/۳۲	برخوردار	سبک‌زندگی دوستدار محیط زیست
							نابر‌خوردار	
۳/۷۵	۶/۶۵	۱۷/۱۱	۲۷/۴۶	۱۰/۶۲	۳۰/۲۲	۱۴/۵۹	برخوردار	کم‌رنگ‌شدن اصل آهنین منافع شخصی
							نابر‌خوردار	
۳/۲۱	۵/۳۲	۲۷/۰۹	۲۱/۲۴	۲۱/۱۹	۹/۲۴	۲۴/۲۴	برخوردار	معنویت‌گرایی
							نابر‌خوردار	
۲/۲۵	۴/۰۱	۱۹/۲۶	۲۶/۸۴	۹/۲۰	۱۱/۰۱	۳۳/۶۹	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۴/۳۲	۶/۲۳	۳۲/۳۲	۲۰/۳۵	۱۳/۸۶	۲۱/۸۷	۱۳/۶۴	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۳/۸۷	۵/۸۹	۲۴/۶۵	۱۹/۲۸	۱۸/۲۵	۲۵/۱۷	۱۲/۶۵	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۷/۱۵	۶/۵۵	۱۳/۷۹	۱۴/۹۲	۱۸/۵۹	۲۱/۱۲	۳۱/۵۸	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۴/۵۲	۶/۰۵	۱۶/۳۱	۳۲/۱۳	۱۹/۱۱	۱۱/۲	۲۱/۲۵	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۶/۳۶	۸/۵۵	۳۱/۶۲	۲۱/۱۲	۱۸/۶۵	۱۴/۹۲	۱۳/۶۹	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۴/۳۶	۶/۹۹	۱۴/۳۱	۲۳/۲۳	۳۴/۵۲	۸/۶۶	۱۹/۴۶	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۶/۲۱	۵/۱۸	۳۱/۵۸	۲۱/۱۲	۲۰/۶۵	۱۴/۲۱	۱۲/۴۴	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۵/۸۷	۷/۴۵	۱۵/۲۰	۲۰/۴۵	۳۵/۶۵	۸/۴۵	۲۰/۲۵	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۶/۲۴	۵/۶۵	۱۵/۹۸	۱۵/۸۴	۱۳/۸۵	۳۲/۱۱	۲۲/۲۲	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۴/۴۷	۵/۲۲	۱۵/۵۵	۹/۶۵	۲۱/۴۱	۳۳/۲۵	۲۰/۱۴	برخوردار	
							نابر‌خوردار	
۷/۱۳	۸/۵۶	۲۹/۶۵	۱۲/۲۵	۱۹/۳۲	۱۴/۹۲	۱۳/۷۹	برخوردار	
							نابر‌خوردار	

۵/۸۴	۷/۴۴	۱۲/۳۳	۲۹/۳۲	۳۰/۲۵	۱۰/۵۷	۱۸/۲۵	نابرخوردار	
۶/۱۶	۸/۱۱	۲۵/۳۵	۲۸/۲۲	۱۸/۵۹	۱۶/۳۳	۱۱/۵۱	برخوردار	عدم تشدید
۴/۵۵	۷/۹۹	۱۲/۱۳	۲۳/۲۵	۳۲/۵۲	۱۵/۵۵	۱۶/۵۵	نابرخوردار	مصرف‌گرایی
۷/۱۵	۸/۵۵	۳۱/۸۵	۲۰/۱۳	۱۸/۵۹	۱۳/۸۵	۱۵/۶۱	برخوردار	کنار گذاشتن تصور قدر
۴/۳۶	۷/۴۵	۱۶/۲۵	۲۴/۴۱	۳۶/۲۱	۱۰/۱۲	۱۲/۵۸	نابرخوردار	قدرتی انسان
۶/۶۵	۸/۵۵	۱۸/۶	۲۸/۳۲	۱۷/۵۸	۲۱/۱۲	۱۴/۹۲	برخوردار	نقش داشتن در انتقال
۵/۴۲	۷/۶۵	۱۵/۲۶	۱۰/۲۵	۲۹/۱۵	۲۴/۱۲	۲۱/۲۵	نابرخوردار	دانش بومی
۷/۳۶	۸/۲۵	۳۱/۶۳	۲۳/۱۳	۱۹/۶۷	۱۱/۳۲	۱۴/۲۵	برخوردار	نفوذ مستمر فرهنگ به
۶/۶۵	۷/۴۵	۱۵/۱۱	۱۹/۸۴	۳۶/۱۷	۱۰/۵۲	۱۸/۳۶	نابرخوردار	شکل‌های رایج رفتار
۲/۱۳	۶/۶۵	۲۹/۳۶	۱۹/۶۵	۱۹/۰۱	۱۴/۰۱	۱۸/۰۱	برخوردار	انعطاف‌پذیری آموزشی
۲/۰۱	۶/۰۸	۱۹/۳۲	۲۰/۰۲	۲۵/۵۱	۲۴/۳۲	۱۱/۱۲	نابرخوردار	
۴/۳۲	۹/۲۵	۳۱/۰۸	۱۸/۷۵	۱۱/۶۵	۲۴/۲۷	۱۴/۲۵	برخوردار	داشتن تعهد اجتماعی
۴/۱۱	۸/۱۱	۲۵/۴۲	۲۹/۲۶	۱۶/۳۵	۱۷/۳۵	۱۴/۵۰	نابرخوردار	
۷/۲۳	۵/۴۵	۱۵/۸۰	۱۵/۵۲	۲۰/۳۲	۱۹/۱۳	۲۹/۳۲	برخوردار	تقدم ارزش‌های
۵/۲۵	۵/۱۱	۱۴/۱۱	۳۰/۶	۲۲/۱۹	۱۱/۱۱	۲۲/۱۰	نابرخوردار	اکولوژیکی بر ارزش‌های اجتماعی
۴/۶۲	۶/۸۴	۲۵/۷۵	۱۱/۳۲	۲۸/۳۸	۱۳/۱۳	۱۹/۴۲	برخوردار	باور عمیق به عدالت
۳/۳۶	۶/۱۵	۱۵/۰۲	۲۰/۳۲	۱۵/۲۷	۱۶/۱۴	۳۳/۲۵	نابرخوردار	درون نسلی و درون کشوری

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

افراطی، کنار گذاشتن تصور قدر قدرتی انسان، کم رنگ شدن اصل آهین منافع شخصی و احساس تعلق سرزمینی اختلاف معنی‌داری وجود ندارد. با توجه به میانگین‌های بدست آمده از دو گروه می‌توان اظهار نمود که در تمام موارد ذکر شده (اخلاق‌مداری، مسئولیت‌پذیری زیست محیطی، بهبود نگرش زیست محیطی، معنویت‌گرایی، آگاهی زیست محیطی، خودشکوفایی، ساده زیستی، پیشرفت فکری و داشتن تعهد اجتماعی، باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری، بالا بودن ارزش‌های اکولوژیکی از ارزش‌های اجتماعی، انعطاف‌پذیری آموزشی، نفوذ مستمر فرهنگ به شکل‌های رایج رفتار، اشتیاق به یادگیری بالا پیرامون محیط زیست و شکاف کم بین طبیعت و انسان) اختلاف روستاییان برخوردار بیش‌تر از روستاییان نابرخوردار بوده است. ولی بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از منظر عدم فردگرایی افراطی، کم رنگ شدن اصل

در این قسمت به منظور مقایسه اختلاف بین میانگین‌های تحقیق از آزمون t استفاده گردیده است که نتایج آن در زیر ارائه می‌گردد. با توجه به جدول ۴، نتایج آزمون t نشان می‌دهد که بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از منظر شاخص‌های اخلاق‌مداری، مسئولیت‌پذیری زیست محیطی، بهبود نگرش زیست محیطی، معنویت‌گرایی، آگاهی زیست محیطی، سبک زندگی دوستدار محیط زیست، عدم تشدید مصرف‌گرایی، خودشکوفایی، احساس تعلق سرزمینی، ساده زیستی، پیشرفت فکری و داشتن تعهد اجتماعی اختلاف معنی‌داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد. هم‌چنین بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از نظر شاخص‌های باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری، بالا بودن ارزش‌های اکولوژیکی از ارزش‌های اجتماعی، انعطاف‌پذیری آموزشی، شکاف کم بین طبیعت و انسان نفوذ مستمر فرهنگ به شکل‌های رایج رفتار، اشتیاق به یادگیری بالا پیرامون محیط زیست، نقش داشتن در انتقال دانش بومی، شکاف کم بین طبیعت و انسان اختلاف معنی‌داری در سطح ۵ درصد خطا وجود دارد. ولی بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از منظر عدم فردگرایی

آهنین منافع شخصی، احساس تعلق سرزمینی و شکاف کم بین طبیعت و انسان اختلاف معنی داری وجود ندارد

جدول ۴. نتایج حاصل از آزمون t در خصوص میانگین روستاییان بر خودار و نابر خودار از خدمات فن آوری اطلاعات و ارتباطات در خصوص مولفه‌های رفتارهای زیست محیطی

مقدار P	مقدار T	روستای نابر خودار		روستاهای بر خودار		خصوصیات	ردیف
		SD	میانگین	SD	میانگین		
۰/۰۰۴	۲/۳۲	۰/۶۲	۵/۵۵	۰/۷۲	۶/۳۲	اخلاق‌مداری	۱
۰/۰۰۰	۳/۲۵	۰/۵۴	۵/۰۳	۰/۶۲	۵/۲۵	مسئولیت‌پذیری زیست محیطی	۲
۰/۰۰۱	۳/۵۸	۰/۶۵	۳/۶۵	۰/۱۲	۵/۲۲	خودشکوفایی	۳
۰/۰۰۳	۵/۱۴	۱/۳۵	۱/۵۲	۰/۸۵	۱/۹۹	احساس تعلق سرزمینی روستایی	۴
۰/۰۰۰	۳/۲۴	۰/۵۸	۳/۲۱	۰/۶۹	۳/۹۸	بهبود نگرش زیست محیطی	۵
۰/۰۰۳	۳/۶۵	۴/۳۶	۴/۹۸	۲/۲۵	۵/۴۵	شکاف کم بین طبیعت و انسان	۶
۰/۱۲	۴/۳۱	۱/۲۲	۵/۶۵	۰/۳۰	۴/۲۵	عدم فردگرایی افراطی	۷
۰/۰۴	۴/۳۱	۰/۶۴	۵/۵۴	۰/۸۵	۶/۶۳	اشتیاق به یادگیری بالا پیرامون محیط زیست	۸
۰/۰۰۶	۳/۰۹	۰/۹۸	۳/۸۵	۰/۲۹	۴/۹۲	ساده زیستی	۹
۰/۰۰۲	۲/۵۵	۰/۷۵	۳/۱۲	۰/۸۰	۳/۸۷	پیشرفت فکری	۱۰
۰/۰۰۰	۲/۱۱	۰/۲۹	۴/۶۵	۰/۲۵	۴/۵۵	افزایش آگاهی زیست محیطی	۱۱
۰/۰۰۴	۲/۹۹	۰/۴۱	۳/۷۵	۰/۳۰	۳/۸۵	سبک زندگی دوستدار محیط زیست	۱۲
۰/۰۰۳	۳/۰۱	۰/۱۹	۴/۸۷	۰/۲۸	۵/۵۵	بالا بودن ارزش‌های اکولوژیکی از ارزش‌های اجتماعی	۱۳
۰/۳۲	۱/۹۸	۰/۳۹	۵/۰۹	۰/۱۹	۴/۶۵	باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری	۱۴
۰/۰۰۰	۲/۸۷	۳/۰۲	۳/۹۹	۰/۵۱	۴/۰۲	داشتن تعهد اجتماعی	۱۵
۰/۰۰۲	۳/۰۱	۰/۷۵	۴/۱۱	۰/۶۱	۴/۵۲	انعطاف‌پذیری آموزشی	۱۶
۰/۰۰۷	۳/۶۵	۰/۷۸	۳/۰۱	۰/۵۵	۳/۸۷	نفوذ مستمر فرهنگ به شکل‌های رایج رفتار	۱۷
۰/۰۰۲	۴/۱۲	۰/۶۸	۵/۱۲	۲/۲۲	۴/۵۵	نقش داشتن در انتقال دانش بومی	۱۸
۰/۳۲	۲/۱۱	۰/۶۵	۴/۱۲	۰/۶۴	۴/۹۹	کنار گذاشتن تصور قدر قدرتی انسان	۱۹
۰/۰۰۲	۳/۱۲	۰/۴۲	۵/۱۱	۰/۶۰	۵/۲۲	عدم تشدید مصرف‌گرایی	۲۰
۰/۰۰۰	۳/۱۱	۰/۶۴	۴/۸۷	۰/۷۵	۵/۱۲	معنویت‌گرایی	۲۱
۰/۱۴	۲/۸۵	۰/۴۶	۵/۶۵	۰/۲۰	۴/۲۵	کم رنگ شدن اصل آهنین منافع شخصی	۲۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

۳. بحث و نتیجه‌گیری

روستاییان در نیل به مطلوبیت‌های اجتماعی جمعی بیش‌تر تلاش و تقلا از خود به خرج دهند، بیش‌تر رد امانت کنند تا خیانت در امانت، کمتر خلف وعده کنند، به هم نوعان خود شفقت داشته باشند، به همه نوعان خود عشق بورزند، زندگی کنند و بگذارند دیگران هم زندگی کنند، خود را دیگری بینگارند یعنی تواضع داشته باشند.

با عنایت به نتایج بدست آمده در خصوص اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون اخلاق‌مداری باید گفت که فن آوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی سبب شده است که پایه‌های اخلاق‌مداری به میزانی تقویت شود،

مضاف بر این، پیرامون ارتباطات معنادار بین ICT و بهبود نگرش زیست محیطی ذکر این نکته در خور تعمق و تأمل است که، بهره‌گیری از این فن‌آوری سبب می‌شود که افراد در فعالیت‌های اقتصادی خود اثرات زیست‌محیطی آن را نیز مد نظر قرار دهند، تنها به منافع کوتاه مدت خود اندیشه نکنند بلکه منافع دراز مدت را نیز لحاظ کنند، و نیز استفاده از فن‌آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، سبب می‌شود که افراد خود را اشراف مخلوقات ندانند، یعنی ارزش‌های اجتماعی بالاتر از ارزش‌های اکولوژیکی قرار نگیرد و به حفظ محیط بیش از بهره‌گیری از محیط توجه شود، و نیز استفاده از این فن‌آوری‌ها، به افراد روستایی می‌آموزد که از منظر کلیه موجودات جهان به محیط زیست نظر بدوزند یعنی، کل موجودات را مد نظر قرار دهند و بر حفظ نظم طبیعت تأکید ورزند، این جا دیدگاه کل‌گرا و سیستمی وارد عرصه می‌شود و دید سیستمی با مفهوم اکولوژیکی طبیعت هماهنگ و سازگار می‌شود، روستاییان رفتارهای حساب شده و عقلانی از خود به خرج می‌دهند یعنی کاری می‌کنند که خاک تخریب نشود و تنوع بیولوژیکی کاهش نیابد و ...، افراد روستایی در سایه این فن‌آوری‌ها در می‌یابند که اصل آهین منافع شخصی را کنار بگذارند و تنها به منافع خود اندیشه نکنند بلکه به پایداری زیست محیطی نیز اندیشه کنند.

علاوه بر این، در خصوص ارتباط معنادار بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و اشتیاق به یادگیری بالا باید گفت که، در سایه بهره‌گیری از ICT روستاییان می‌توانند مهارت‌های خود را در عرصه تولید و توزیع محصولات تولیدی خود بالا ببرند، روستاییان بیش‌تر طرف تقاضا قرار گیرند تا طرف عرضه، یعنی در سایه اطلاعات و آگاهی‌هایی که کسب می‌کنند خیلی راحت می‌توانند مطالبات خود را طرح کرده و دولت را به چالش بکشند، و قدرت چانه‌زنی‌شان در مناسبات خود با دولت و حاکمیت بالا رود، به تعبیری، در سایه این فن‌آوری، روستاییان در فرآیند تصمیم‌سازی نقش ایفا می‌کنند و نمی‌نشینند که دیگران برای آن‌ها تصمیم بگیرد و خواسته‌های خود را بر آن‌ها که با منافع آن‌ها هیچ‌گونه سازگاری ندارد تحمیل کنند، روستاییان یاد می‌گیرند که

در خصوص اثرات ICT پیرامون مسئولیت‌پذیری زیست‌محیطی ذکر این نکته در خور تعمق و تأمل است که به مدد افزایش آگاهی‌های زیست محیطی از رهگذر این فن‌آوری، جلوی تخریب محیط زیست به شدت گرفته می‌شود، و نیز در سایه فن‌آوری‌های نوین، شهروندان روستایی به میزان زیادی از انرژی استفاده بهینه می‌کنند، به اجرای تصمیمات فرادستی در خصوص حفظ محیط زیست یاری می‌رسانند، از ائتلاف منابع ارزشمند جلوگیری می‌کنند، مشکلات زیست محیطی را تحت کنترل خود در می‌ورند، به مدیریت پایدار منابع مدد می‌رسانند و به حفظ تنوع زیستی مساعدت می‌کنند.

پیرامون ارتباط معنادار بین ICT و خودشکوفایی باید گفت که، بهره‌گیری از این فن‌آوری به شکوفایی استعداد افراد روستایی دامن می‌زند، روستاییان بیش‌تر با گفتگو به حل فصل دعوا و مرافعه و نزاع بین خودشان مبادرت می‌ورزند، روراستی و صداقت در زندگی پیش می‌گیرند، به استقلال عمل دست یافته و از وابستگی‌های می‌یابند یعنی منتظر ارزش داوری دیگران نمی‌نشینند بلکه بر اساس صراف طبع خود (رضایت درونی) عمل می‌کنند، یعنی زندگی اصیل پیش می‌گیرند تا زندگی عاریتی، مناعت طبع از خود نشان می‌دهند، در زندگی یک هدف و آرمانی را می‌پایند، واقع‌گرایی را بر هر امری مقدم می‌دارند یعنی به منظور تضمین واقعیت‌های جهان، جستجوی بسی وافر انجام می‌دهند و به جای اعتماد به فرضیات، به واقعیت‌های بی طرفانه توجه کافی مبذول می‌دارند، مراتب قدردانی و سپاس خود را از دیگران به جا می‌آورند، این گونه افراد اوج را به صورت مکرر تجربه می‌کنند، و تجربه اوج لحظاتی از تعالی هستند که فرد در آن لحظه حس می‌کند که دچار تغییر و دگرگونی شده است، این گونه افراد روحیه خلاق دارند و هر قدمی را که بر می‌دارند که نشانه‌ای از خلاقیت در آن دیده می‌شود، افراد خودشکופا، از پذیرش تجربیات جدید استقبال کرده و هیچ ترس و واهمه‌ای پیرامون آن به خود راه نمی‌دهند، تجربه‌ها را به شکلی درست تفسیر می‌کنند، فرد با تجربه‌هایش ارتباط برقرار می‌کند و می‌تواند با آن‌ها سازگار بشود.

زندگی روزمره ساختمانده می‌شود، عینیت‌ها و ذهنیت‌ها متحول می‌شوند، فرآیند انتقال علم و دانش کارآمدتر می‌شود، شیوه یادگیری تغییر پیدا می‌کند، نگرش‌ها و ارزش‌ها و هنجارها تغییر می‌یابد و مدنیت تقویت می‌شود و توانمندسازی رخ می‌دهد.

و نیز، در خصوص پیوند بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و افزایش آگاهی زیست محیطی باید گفت که، در گروه بهره‌گیری از این فن‌آوری‌ها است که باورهای خرافی و ضد توسعه از ذهن و ضمیر روستاییان رخت بر می‌بندد، رفتار زیست محیطی روستاییان تغییر پیدا می‌کند، مسئولیت‌پذیری زیست محیطی تقویت می‌شود، از منابع طبیعی استفاده شایسته و بایسته به عمل می‌آید، اکوسیستم‌های طبیعی بهتر حفظ و مدیریت می‌شود، دانش بومی احیای می‌شود، اخلاق زیست محیطی ترویج می‌شود، الگوی تولید و مصرف غیرپایدار تقلیل می‌یابد، کشاورزی پایدار بسط و توسعه می‌یابد.

افزون بر این، پیرامون پیوند بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و سبک زندگی دوستدار محیط زیست باید گفت که، در گروه بهره‌گیری از این فن‌آوری‌ها روستاییان از تکنولوژی سازگار با محیط زیست بیش‌تر بهره‌می‌جویند، از انرژی‌های تجدیدپذیر استفاده می‌کنند، اتلاف و ولخرجی و مصرف‌گرایی و ریخت و پاش شدید در زندگی این‌ها جایی ندارد، تعمیر وسایل مصرفی را در اولویت قرار می‌دهند، از ظروف قابل استفاده مجدد بهره‌می‌گیرند، روی لوازم برقی کارآمد سرمایه‌گذاری می‌کنند، از اقلام یک‌بار مصرف اجتناب می‌ورزند، گزینه‌های پایدار را انتخاب می‌کنند، در حمل و نقل سازگار با محیط‌زیست سرمایه‌گذاری می‌کنند، از کسب و کارهای پایدار حمایت و جانبداری به عمل آورند.

علاوه بر این، پیرامون پیوند بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و توجه به دانش بومی باید گفت که، که در کشورهای جهان سوم، دانش و مهارت‌های بومی، نهاده‌های کلیدی در تکامل مستمر و نظام‌های مدیریت منابع و حفظ محیط زیست هستند. و به باور تی *Ti lola* (1994) تاکید بر دانش بومی برای دستیابی به توسعه پایدار، با اهمیت تکنولوژی‌های مدرن

سرنوشت خود را به دست خود گیرند و به مشارکت سیاسی بی‌توجه نمانند در انواع انتخابات مشارکت کنند.

مضاف بر این، در خصوص ارتباط معنادار بین ICT و ساده‌زیستی باید گفت که، انسان روستایی در سایه این فن‌آوری، تنها خود را در نظر نمی‌گیرد بلکه دغدغه آیندگان را نیز با خود یدک می‌کشد، افراد روستایی خود را تافته جدا بافته از دیگران نمی‌داند، مصرف‌گرایی و مصرف‌پرستی را کنار می‌گذارد، تنها به برج زندگی می‌اندیشند یعنی به ضروریات اولیه زندگی نه به عاج زندگی یعنی تجملات و زرق و برق زندگی، نیاز را بر خواسته تقدم می‌دارد، بودش را بر داشته‌های شمرج می‌شمارد یعنی، به قول مایستر اکهارت، از آن روزی که انسان به‌جای دقت در نحوه بودنش، در میزان داشتن‌هایش دقت کرد، این مسائل پیش آمده است یعنی عدم پایداری زیست محیطی. یعنی انسان روستایی طالب حقیقت، تنها به ثروت‌اندوختی اندیشه نمی‌کنند، در کل، کسانی چون *Ralph Waldo Emerson & Henry David Thoreau* در نیمه دوم قرن نوزدهم در «جنبش استعلایی» بحث ساده‌زیستی را مطرح کردند، انگیزه دیگری داشتند که در جای خود بسیار مهم بود اما امروز ما این دو انگیزه را که از نظر آن‌ها در اولویت نبود، به آن انگیزه می‌توانیم اضافه کنیم (*Heidari Sarban, 2021: 542*). آن‌ها می‌گفتند انسان به این دنیا نیامده که فقط بخورد، بلکه آمده است که رشد ذهنی، روانی و معنوی پیدا کند و برای این سهرشد به فراغ‌بال نیاز دارد. با این حجم مصرف‌زدگی اما نیازمند پول و کار هستیم و بدین ترتیب کار، تمام شبانه‌روز ما را پر خواهد کرد. ما اما برای کارکردن نیامده‌ایم بلکه کار برای فراغت است، نه فراغت برای کار. بنابراین ساده‌زیستی برای این بود که انسان وقتی از این دنیا می‌رفت، انسان بهتری باشد از وقتی که به دنیا آمده بود.

و نیز، در خصوص پیوند بین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و پیشرفت فکری باید گفت که، در سایه بهره‌گیری از این فن‌آوری‌ها، ظرفیت‌های شناختی روستاییان بالا می‌رود، تسهیم دانش تسهیل می‌شود، مهارت‌های مبتنی بر حل مساله سیر صعودی به خود می‌گیرد، افکار و عقاید کارآمدتر می‌شود،

! Transcendentalist Movement

پس از تبیین علی پیرامون متغیر فن آوری اطلاعات و ارتباطات و بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست بایسته و شایسته است که وارد بخش نتیجه گیری شود و در بخش نتیجه گیری ذکر این نکته لازم و ضروری است که، امروزه هر گونه حرکت جهت دستیابی به توسعه به طور اعم و توسعه روستایی به طور اخص، بدون توجه به فن آوری های نوین و به خصوص فن آوری اطلاعات و ارتباطات امری بیهوده و شکست خورده محسوب می شود. در این میان، به علت دور ماندن نواحی روستایی کشورمان از روند تحولات اقتصادی و اجتماعی، توسعه و گسترش فن آوری اطلاعات و ارتباطات در این نواحی یک ضرورت به شمار می رود. و همان طور که مطرح گردید نوشتار حاضر نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات را پیرامون پیرامون بهبود رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست مناطق روستایی مورد مطالعه و تحلیل قرار داده است و نیز تحلیل های آماری نشان داد گسترش فن آوری اطلاعات و ارتباطات در سایه تغییر و تحول در ناحیه باورها و احساسات و عواطف و هیجانات و خواسته ها به تغییر رفتار روستاییان در جهت حفظ محیط زیست دامن زده است یعنی، نقش مهمی در حفظ محیط زیست به واسطه روستاییان ایفا کرده است.

همچنین، همان طوری که نتایج آزمون t نشان داد بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از منظر شاخص های اخلاق مداری، مسئولیت پذیری زیست محیطی، بهبود نگرش زیست محیطی، معنویت گرایی، آگاهی زیست محیطی، خودشکوفایی، ساده زیستی، پیشرفت فکری و داشتن تعهد اجتماعی اختلاف معنی داری در سطح ۱ درصد خطا وجود دارد. هم چنین بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از نظر شاخص های باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری، بالا بودن ارزش های اکولوژیکی از ارزش های اجتماعی، انعطاف پذیری آموزشی، نفوذ مستمر فرهنگ به شکل های رایج رفتار، اشتیاق به یادگیری بالا پیرامون محیط زیست و شکاف کم بین طبیعت و انسان اختلاف معنی داری در سطح ۵ درصد خطا وجود دارد. ولی بین روستاییان برخوردار و نابرخوردار از منظر عدم فردگرایی افراطی، کم

فعالیت های کشاورزی در تضاد نمی باشد. او متذکر می شود. Warn (1993)، بر این باور است که، نهادهای بومی، فن آوری ها و روش های بومی کم هزینه می تواند اثر بخشی و پایداری برنامه های توسعه روستایی را افزایش دهد (Heidari Sarban, 2021: 456). زیرا دانش بومی متعلق به افراد محلی می باشد و منبعی است که در سطح محلی مدیریت می شود. پایداری دانش بومی به تبادل و گسترش بکارگیری آن وابسته است. تبادل دانش بومی در جوامع مختلف هم چنین می تواند تفاهم بین فرهنگی را افزایش داده و باعث ارتقای بعد فرهنگی توسعه شود. در همین راستا استفاده از فن آوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، ضمن تسهیل تبادل دانش بومی باعث برابری قشرهای مختلف جوامع، در دسترسی به اطلاعات و دانش می شود و دسترسی همگان به دانش و اطلاعات، خود از شاخص های توسعه روستایی و از پیش شرط های حصول به اهداف توسعه پایدار روستایی می باشد.. از سوی دیگر، پیرامون پیوند بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و داشتن تعهد اجتماعی باید گفت که، در گروه بهره گیری از این فن آوری هاست که، افراد روستایی نسبت به سرنوشت دیگران احساس مسئولیت می کنند، نسبت به طبیعت و هستی و خود و انسان های دیگر احساس مسئولیت می کنند، وفاق و همدلی اجتماعی را پاس می دارند، وارد کار جمعی و تیمی می شوند و نهایت سعی خود را به کار می گیرند تا با مشارکت و همکاری دیگران مسائل و مشکلات روستا را حل کنند، به ارتقای بهداشت روانی هم نوعان خود مساعدت کنند و در انتخابات شورای اسلامی روستا و مجلس و ریاست جمهوری مشارکت کنند. هم چنین در سایه بهره گیری از این فن آوری ها است که میزان فقر به میزانی در نواحی روستایی کاهش می یابد، نرخ اشتغال بالا می رود، توزیع ثروت و درآمد رخ می دهد، به میزان زیادی تبعیض و نابرابری در نواحی روستایی تقلیل می یابد، میزان دانش و مهارت روستاییان به دلیل تسهیل فرآیند یادگیری و دسترسی به آموزش ارتقای می یابد، سرمایه اجتماعی به دلیل تقویت شبکه های اجتماعی تقویت می شود.

فرهنگی دارد و نیز، بر مسئولین است که از رسانه های جمعی جهت ارتقای مسئولیت پذیری زیست محیطی روستاییان بهره لازم را بگیرند.

با توجه به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر بهبود نگرش زیست محیطی شایسته است که، از رهگذر فن آوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی ارزش ها و نگرش های روستاییان طوری سامان داده شود که مبتنی بر حفظ محیط زیست باشد چون مشکلات زیست محیطی ریشه در باورها و ارزش های اجتماع و جامعه دارد، و باید مسئولین با ابزارهایی که در دست دارند گام هایی بردارند که روستاییان نسبت به محیط زیست دغدغه داشته باشند، نسبت به آن شناخت حاصل کنند و تمهیداتی بیندیشند که جهت گیری ارزشی انسان دوستی و جهت گیری ارزشی زیست کره بر جهت گیری خودخواهانه و نفع شخصی ارجحیت داشته باشد.

با عنایت به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر پیشرفت فکری شایسته است که، دست اندرکاران توسعه روستایی از رهگذر فن آوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، آموزش های همگانی در کلیه سطوح سنی، آموزش های تخصصی زیست محیطی، تشویق عوامل فعال در امر حفاظت از محیط زیست، گسترش تحقیقات زیست محیطی، استفاده از وسایل ارتباط جمعی مانند تلویزیون و رادیو و مطبوعات در آگاهی دادن به مردم روستایی، زنده نمودن باورها و آداب و رسوم زیست محیطی گذشتگان و در نهایت بوجود آوردن رسوم جدید در رابطه با حفظ محیط زیست منطبق با شرایط اجتماعی و فرهنگی در اولویت قرار دهند تا از رهگذر این موارد پیشرفت فکری روستاییان حاصل شود.

با عنایت به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر داشتن تعهد اجتماعی شایسته است که متولیان توسعه روستایی گام هایی بردارند که رهگذر فن آوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی شبکه های اجتماعی در نواحی روستایی تقویت شود پس تعهد اجتماعی نقش مهمی در توسعه روستایی از رهگذر تقویت اعتماد و انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی دارد

رنگ شدن اصل آهنین منافع شخصی، احساس تعلق سرزمینی و شکاف کم بین طبیعت و انسان اختلاف معنی داری وجود ندارد.

در نهایت، با توجه به نتایج بدست آمده کوشش می شود تجویزها و توصیه ها و پیشنهادهایی در راستای تقویت رفتارهای معطوف به حفظ محیط زیست در بطن جامعه روستایی منطقه مورد مطالعه صورت گیرد که با توجه به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر اخلاق شایسته است که به تقویت اخلاق در نواحی روستایی از رهگذر فن آوری های نوین اهتمام جدی مبذول شود البته ما مردمان این مرز و بوم اعم از شهری و روستایی دچار این توهم هستیم که به لحاظ اخلاقی یک جامعه پیشرفته هستیم، این در حالی است که انحطاط اخلاقی ما به هیچ وجه کمتر از انحطاط سیاسی و یا کمتر از عقب ماندگی اقتصادی نیست لذا بر متولیان توسعه روستایی است که به حالات نفسانی و افعال ظاهری انسان روستایی از رهگذر فن آوری های نوین توجه لازم مبذول دارند و محمول آن ها یکی از مفاهیم خوب و بد، درست و نادرست، باید و نباید، وظیفه و یا تکلیف، مسئولیت و فضیلت و ردیلت است البته سوای از این مسئولان باید بر طبق داوری های اخلاقی خود عمل نکنند بلکه، بر طبق داوری های اخلاقی مردم عمل کنند و نیازهای معیشتی روستاییان را برآورده سازند باید گفت که، یک علت عمده اخلاقی نزیستن انسان روستایی این است که نیازهای معیشتی شان برآورده نمی شود. وقتی این نیازها برآورده نشده باشند، رعایت قواعد اخلاقی معنا ندارد «رستم چه کند در صف/ دست گل و ریحان را». نیز بر متولیان توسعه روستایی است، جهت اخلاقی شدن جامعه روستایی ابتدا به مدد نیروهای باوراننده وارد گود شوند، بعد نیروهای انگیزاننده، و بعد نیروهای باوراننده.

با توجه به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر مسئولیت پذیری زیست محیطی مطلوب است که به توانمندسازی زیست محیطی روستاییان از رهگذر فن آوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی اهتمام جدی شود یعنی میزان دانش و نگرش روستاییان را در عرصه زیست محیطی ارتقای بخشند و به تعبیری، میزان فرهنگ زیست محیطی روستاییان را بالا ببرند در کل مسائل زیست محیطی ریشه

جهت آموزش و تقویت فرآیند یادگیری به روستاییان از رهگذر فن آوری اطلاعات و ارتباطات، تدارک بیند چون این فن آوری‌ها، هم منابع یادگیری را در نواحی روستایی به خوبی توزیع می‌کند و هم دسترسی به آن را سهل می‌سازد و نیز، فن آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، پتانسیل و قابلیت عظیمی جهت تاثیرگذاری بر نواحی روستایی دارد به دلیل این که، در نواحی روستایی منابعی مانند کتاب و کتابخانه‌ها کم و محدود بوده و زیرساخت فن آوری به مقدار قابل توجهی موجود می‌باشد.

با توجه به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و ساده زیستی، مطلوب است که حاکمیت به مدد فن آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی این مهم را به آستانه آگاهی روستاییان برسانند که ساده‌زیستی هم موجب تقویت بقای کمی و هم موجب تقویت بقای کیفی آنان می‌شود و نیز فن آوری هر روز بیش‌تر از دیروز در زندگی افراد روستایی رسوخ می‌کند و زندگی آن‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این پژوهش حاصل فعالیت علمی نگارنده مقاله بوده و در ضمن مستخرج از یک طرح پژوهشی می‌باشد.

References

- Aleksandra, S. (2021). Infrastructural and social aspects of ICT dissemination in rural areas in Ukraine in juxtaposition with other post-transition countries: State of play and prospects for rural development, *Journal of Risk and Financial Management*, Vol.14, No, pp:6,1-16.
<https://doi.org/10.3390/jrfm14010016>
- Arbuckle, M. B., & Konisky, D. M. (2018). The role of religion in environmental attitudes, *Social Science Quarterly*, Vol.5, No.6, 1244-1263. DOI:[10.1111/ssqu.12213](https://doi.org/10.1111/ssqu.12213).
- Barr, S. (2007) "Factors Influencing Environment Attitudes and Behaviors: A

با عنایت به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و متغیر باور عمیق به عدالت درون نسلی و درون کشوری شایسته است دولت با بستر سازی مناسب جهت گسترش فن آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، میزان نابرابری را از منظر فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی تقلیل دهد و به شکل‌گیری طبقه متوسط میدان دهد چون در سایه طبقه متوسط است که توسعه روستایی محقق می‌شود چون طبقه متوسط، به پیشرفت فردی، مشارکت و همکاری در جامعه حفظ محیط زیست و ...علاقه بیش‌تری نشان می‌دهند.

با عنایت به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و بالا بودن ارزش‌های اکولوژیکی از ارزش‌های اجتماعی شایسته است که مسئولان درگیر در توسعه روستایی، از رهگذر فن آوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، ارزش و اهمیت محیط زیست را به روستاییان گوشزد کنند که در صورت تخریب محیط زیست، باید بهای هنگفتی از بابت آن پردازند چون، اگر جای ارزش‌ها عوض شود عرصه زیست به مخاطره می‌افتد و در صورت به مخاطره افتادن عرصه زیست، بقای کمی و کیفی بشریت با چالش جدی مواجه می‌شود. با توجه به ارتباط معنادار بین فن آوری اطلاعات و ارتباطات و انعطاف‌پذیری آموزشی، مطلوب است که دولت بستر لازم را

- U.K. Case Study of Household Waste Management." *Journal of Environment and Behavior*, Vol.3, No.9, pp:435-473.
<https://doi.org/10.1177/0013916505283421>
- Benga, E., & Zobena, A. (2010). Social cohesion in rural areas: services provision community and mobility. *European Sociological Review*, Vol.27, No.3, pp:1-14.
- Berman., S., & Wilson, J. (2010). Changing individuals in a changing world of environment: Recent trends in identity development. Presented at the Society for Research in Identity Formation's annual convention, Philadelphia, PA.
[DOI:10.1080/00958964.2014.1000813](https://doi.org/10.1080/00958964.2014.1000813).

- Bott, M. & Young, G. (2015). The role of crowdsourcing for better governance in international development, Praxis: The Fletcher Journal of Human Security, Journal of Human Security, Vol.27, No.1, pp: 47-70.
[Doi: 10.22108/JAS.2018.104839.1135.](https://doi.org/10.22108/JAS.2018.104839.1135)
[DOI: https://doi.org/10.18261/nkt.26.1.3](https://doi.org/10.18261/nkt.26.1.3)
- Heidari Sarban, V. 1401. Information and communication technology: a new paradigm in rural development, Andisheh Ehsan Publications, Tehran.
- Heidari Sarban, V.(2020).Study and analysis of social factors on empowerment of behaviors related to environment conservation in the Rural Areas, Case Study: Ardebil County, Journal of applied Sociology, Vol.30, No.74, pp: 4764.
- Hojjat Shmami, S. and Javan, F. (2022). Ecotourism and Environmental Sustainability in Rural Areas of Rudbar. Green Development Management Studies, 1(2), 59-72. (In Persian)
<https://doi.org/10.22077/jgmd.2023.6082.1018>
- Hollifield., A& Donnermeyer, J.F. (2018), Creating demand influencing information technology diffusion in rural communities, technology diffusion in rural communities, technology diffusion in rural communities, Volume 20, No2, 1pp:35-150.
[https://doi.org/10.1016/S074024X\(03\)00035-2.](https://doi.org/10.1016/S074024X(03)00035-2)
- Horn, C., Gifford, S .(2021). ICT uptake and use and social connectedness in rural and remote communities: a study from Sarawak, Malaysia, Information Technology for Development, Vol.2, No.6, 15-38.
[https://doi.org/10.1080/02681102.2021.2021844.](https://doi.org/10.1080/02681102.2021.2021844)
- Kawasumi, Y. (2010). Low cost broadband in rural areas (Report of case case analyzing by ITU-D SG2 rapporters group). Japan Telecom CO., Ltd.
- Kumar, R .(2021).Interconnectedness between spirituality and sustainable development goals: evidence from an Indian perspective,” International Journal of Indian Culture and Business Management, Vol.4, No.3: 110-133.,[doi: 10.1504/ijicbm.2020.105553.](https://doi.org/10.1504/ijicbm.2020.105553)
- Ospina, A.V. (2019). Climate change adaptation and developing country livelihoods: The role of information and communication technologies, PhD thesis, IDPM, University of Manchester, UK.paper series , no. 2008/34.
[DOI:10.11648/j.ajep.20150401.20.](https://doi.org/10.11648/j.ajep.20150401.20)
- Riahi, V., Javan, F., & Dehghani, N. (2017). Analysis viewpoint of training among villagers to protect the environment in rural areas (Case study: Rezvanshahr city). Human & Environment, 14(4), 67–78. (In Persian)
- Sadat., A, Fatemeh, E., Amir Houshang, S. (2014). The Impact of information and communication technology on sustainable environmental development, Journal of Environmental Education and Sustainable Development, Vol2, No. 1, pp: 72-73
[Doi: 20.1001.1.23223057.1392.2.5.6.8.](https://doi.org/10.1001.1.23223057.1392.2.5.6.8)
- Stratigea, A. (2018). ICTs for rural development: potential applications and barriers involved, NETCOM, Vol.2, No.3, pp:179- 203.
[DOI:10.32628/IJSRST218664.](https://doi.org/10.32628/IJSRST218664)
- Taponeswa Nyika, G .(2020). Use of ICTS for socio-economic development of marginalized communities in rural areas: Proposals for establishment of sectoral Rural Entrepreneurial Networks, Journal of Development and Communication Studies, Vol.7, No.1, pp: 71-96.[Doi: 10.4314/jdcs.v7i1-2.8.](https://doi.org/10.4314/jdcs.v7i1-2.8)
- Vedcoukis, V., Stratigea, A., Giaoutzim, M. .(2016). Teleworking: from a technology potential to social evolution, Working paper, Dept. of Geography and Regional Planning, School of Rural and Surveying Engineering, National Technical University of Athens.
<https://doi.org/10.1177/00420980231186499>